

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

УДК 316.6+168.522

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2019.2.7>**Агаманюк Зоя Миколаївна**

кандидат філософських наук,

доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського»

вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ЯК СУЧАСНА НАУКА В УКРАЇНІ

Розвиток філософії освіти потребує наукового обґрунтування та філософської рефлексії. Взаємодія між філософією та освітою завжди відігравала суттєву роль у розвитку людства, особливо після епохи Просвітництва, яка заклала підвалини філософського осмислення освітнього процесу, звернувши увагу на прямий зв'язок міри освіченості суспільства з рівнем його соціального прогресу.

Головним аспектом сучасної української освіти є національний фактор. У будь-якій країні освіта має національний характер. Освіта здатна мобілізувати культуру народу, готувати нову інтелектуальну людину, яка повинна стати новою генерацією нації. Вона повинна ґрунтуватися на культурно-історичних цінностях народу, його традиціях і духовності. Та на сьогоднішній день освіта йде разом із матеріальним благополуччям, стала одним із засобів його досягнення.

Освіта повинна бути пов'язаною з духовною культурою, повернутися до гуманізації, спрямованою на національне відродження.

Сучасна освіта дає змогу вдосконалювати здібності учнів та студентів, самостійно аналізувати і висловлювати свою думку, відстоювати свою позицію. Все це в майбутньому, після завершення навчання, дасть змогу орієнтуватися в суспільних процесах, а також впливати на прийняття суспільних рішень, адаптуватись до суспільного середовища. Тому освіта стає одним із головних детермінантів у духовній культурі молоді.

Багато дослідників підкреслює, що сьогодні життєздатність будь-якої країни, в тому числі нашої, залежить від її орієнтації на розвиток соціального інституту освіти, зокрема вищої, від набуття цим інститутом якостей соціальної суб'єктності. Таким чином, можна сказати, що реформування вищої освіти зумовлюється не тільки інтелектуалізацією більшості сфер суспільного життя, скільки необхідністю формування особистості, якості якої відповідали би викликам часу. Тому сьогодні в центрі уваги сучасних освітніх практик є не трансляція знань (хоча це важливо), а розвиток особистості – інтелектуальний, духовний, морально-етичний тощо.

Ключові слова: освіта, філософія освіти, українська освіта, національний характер освіти, знання.

Вступ. Освіченість є інтелектуальним ресурсом самореалізації особистості, невід'ємною складовою частиною її культурного капіталу, а також головною умовою існування людства на етапі його переходу до інформаційного суспільства, яке ще називають «суспільством знання». О.Тоффлер, зокрема, акцентує увагу на тому, що знання є центральним елементом інформаційного суспільства. Також він наголошує, що в майбутньому значущість освіти зростатиме. З часом знання стануть фундаментом розвитку суспільства, а не додатковими чинником у розвитку суспільства, як це було раніше [9]. Додатково можна сказати, що, оцінюючи розвиток будь-якої країни за методикою ООН, беруть два основні показники: рівень тривалості життя та рівень освіченості тієї чи іншої країни.

Класична парадигма освіти, що виникла на основі філософії Просвітництва, не може бути цілком ототожнена ні з образом науки, ні з ідеєю універсального єдиного розуму, ні з нормативізмом філософії Просвітництва.

До основних джерел цього напрямку філософських досліджень відносять фрагменти основних праць Платона, Аристотеля, Авіцени, Фоми Аквінського, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, Дж. Дьюї, Ж. Піаже та інших мислителів, які приділяли увагу соціальному аналізу освіти. Особливе місце у цьому переліку посідає трактат Ж.-Ж. Руссо, присвячений безпосередньо проблемам освіти та її соціально-практичному значенню. Як самостійний філософський напрям філософія освіти остаточно формується наприкінці ХХ століття. На межі століть вона представлена такими іменами, як Р. Мітчел, А. Блум, Н. Постмен, Дж. Брунер, М. Розенберг та інші. Основним її дослідницьким завданням стає аналіз продуктивності сучасної освіти та визначення основних шляхів її подальшої трансформації в напрямі пристосування до нових цивілізаційних умов.

Мета та завдання статті – розглянути соціальні витоки формування філософії освіти й аргументи для обґрунтування виділення її як самостійної наукової дисципліни.

Результати. П. Сорокін вказує на те, що класична європейська освіта втратила духовні цінності, вона спрямована забезпечити розвиток тільки професійних та інтелектуальних здібностей, лишаючи поза увагою моральні якості індивідів [7, с. 415]. Змінилася не тільки освіта, для маси молодих людей почав зникати й сенс її здобуття. Все виразніше проявляється прагматичний характер: отримати високооплачувану професію, зробити кар'єру, досягти успіху тощо. Змінення цінностей не могло не відбитися на змінах у відношенні молоді до освіти. Піднялася цінність висококваліфікованої праці, особливо в комерційних структурах. Якщо колись спеціальність вибирали за покликом душі, то зараз більш апелюють до матеріальної сторони життя, вибирають спеціальність, яка би принесла в майбутньому гроші, матеріальне забезпечення. Отже, зараз освіта йде разом із матеріальним благополуччям, стала одним із засобів його досягнення.

Класична система освіти орієнтована на людину інтелектуальну, яка керується наукою, ставить її за авторитет, наука стала над моральними цінностями. Х. Ортега-і-Гассет зазначає «... ми зустрічаємо тип науковця, якого ще не бачила історія. Він з усього того, що повинна знати освічена людина, знає лише одну науку і навіть у цій науці знає лише ту маленьку ділянку, яку активно досліджує. <...> Спеціаліст прекрасно знає свій маленький закуток всесвіту, але не має найменшого поняття про все інше» [6, с. 82–83]. Цей стан «глухоти», так це визначає Х. Ортега-і-Гассет, виник саме через деморалізацію, дегуманізацію суспільства. Наприкінці ХХ століття, коли людство опинилося під загрозою свого існування (ядерна загроза, екологічна), стається криза європейської класичної моделі освіти, на заміну якій приходиться неklasична модель освіти, котра поставила в центр людину моральну, відповідальну за свої дії. А. Маслоу виділяє два підходи до навчання. Перший: «...працюють для того, щоб передати дітям знання, необхідне для життя в індустріальному суспільстві. Не відрізняючись особливо уявою чи творчими здібностями. Прибічники другого підходу – гуманістично орієнтована меншість педагогів, які ставлять собі за мету самоактуалізацію і самотрансценденцію своїх учнів» [4, с. 166]. Саме перший підхід ми можемо визначити як класичну модель освіти, де освіта подавляє творчість, інтуїцію, замість того, щоб їх розвивати. А другий підхід – перехід до неklasичної моделі освіти.

Головним аспектом сучасної української освіти є національний фактор. У будь-якій країні освіта має національний характер. Освіта здатна мобілізувати культуру народу, готувати нову інтелектуальну людину, яка повинна стати новою генерацією нації. Вона повинна ґрунтуватися на культурно-історичних цінностях народу, його традиціях і духовності. Освоєння суспільством своєї культурної спадщини стає домінуючим у системі освіти. Адже на спадщині й традиціях минулого повинна утверджуватися і формуватися освіта, збагачуватися духовність нашого молодого покоління. Освіта формує у молодій людини особистість, відчуття належності до конкретного соціуму. Освітня діяльність є одночасно і соціалізацією

молодої людини, бо в процесі навчання вона здобуває не тільки наукові знання, але й знання життєвого досвіду. Отже, освіта повинна бути спрямована до культурно-духовних витоків, національного відродження.

У ХХІ столітті освіта України модернізується, входить у Болонський процес, який передбачає не тільки підвищення фахового рівня спеціалістів, а також і культурного, підготовку фахівців державного і міжнародного рівня. Це означає, що дипломи українських випускників будуть визнаватися за кордоном. Кожний факультет має електронні сайти, на яких студенти можуть знайти важливі теми для обговорення, методичні вказівки та потрібну літературу до лекційних та практичних занять тощо. Студенти отримали змогу здобувати освіту в декількох навчальних закладах одночасно. У вищій освіті здійснився перехід на двоступеневу підготовку: бакалавр та магістр. З'явилися приватні навчальні заклади, платне навчання, яке доступне сьогодні в основному забезпеченим громадянам. На сучасному етапі склався новий підхід у сфері освіти. Він ставить у центр проблему особистості з її цілями, стратегіями, стилем життя.

Можна наводити й інші приклади подібного роду, але вже з того, що сказано, витікають основоположні для системи освіти висновки: 1) центральною постаттю в будь-якій системі освіти був учитель. Особистість учителя посідала друге місце після Бога (чи богів) і після правителя. Більше того, самі правителі, які, природно, навчалися у найвідоміших учителів, ставилися до них як до самих видатних людей свого часу. З учителями ніхто не міг зрівнятися за своєю значущістю для народу і держави: ні політики, ні полководці, ні які б то не було інші видатні суспільні діячі; 2) наступною важливішою постаттю був учень, котрий вважав для себе найбільшою честю і найвеличнішим щастям навчатися знанням у відомого вчителя. Тому учень з абсолютною покірливістю та увагою ставився до свого вчителя, прислуховувався до кожного його слова, запам'ятовував усе, що говорив учитель, і, пройшовши цю велику школу, він слідував шляхом свого вчителя; 3) метою освіти була не тільки передача знань, а й виховання учня у відповідному дусі, тобто в дусі того світоспоглядання і світогляду, який мав учитель; 4) отримання відповідних знань, осягнення істини і мудрості було лише першим етапом навчання та виховання. Наступним етапом була реалізація набутих знань в індивідуальному та громадському житті, тобто отримання і передача знань ніколи не були формальними та абстрактними, вони завжди так чи інакше узгоджувалися з реальним життям, життям народу і держави, і тому система освіти завжди і скрізь, у всіх суспільствах і державах вважалася першорядною державною справою; 5) вчитель і учень уважалися шляхетними людьми, і їхня шляхетність полягала саме в отриманні і передачі всієї системи знань, а потім і в застосуванні цих знань для самих серйозних завдань, що стояли перед суспільством і державою.

Розвиваючись у зазначеному ключі, маючи певну мету діяльності і виконуючи свої функції, освіта покликана задовольняти відповідні соціальні потреби та інтереси. Внаслідок цього стабілізуються соціальні відносини і узгоджується різноманітна діяльність членів суспільства. Функціонування освіти, виконання людьми в межах цього соціального інституту певних ролей зумовлюється соціальними нормами її внутрішньої структури. Саме ці норми визначають обов'язковий порядок, установлюють міру, стандарт поведінки людей, спрямовуючи соціальну діяльність [3, с. 34]. У зв'язку з цим слід зауважити, що освіта інтегрована в систему соціальних інститутів. Тільки така об'єднана система може забезпечити й гарантувати функціонування суспільства. Без соціальних інститутів узагалі не існує суспільства, людства як колективного утворення.

На наш погляд, феномен освіти проявляється в тому, що змінюється соціальна роль освіти в сучасному світі, передусім як сфери зайнятості і як специфічної індустріальної галузі, в яку залучені значні маси населення. Найочевиднішим можна вважати появу, разом з учнями, педагогами і викладачами, працівників сфери освіти і пов'язаних з нею галузей, що забезпечують освітній процес (визначення напрямів і зміст підготовки фахівців, підготовка і видання підручників і навчальних посібників, виробництво технічних засобів навчання, комп'ютерів і програмного забезпечення учбового процесу, будівництво й експлуатація учбових будівель, фінансування освітнього процесу тощо). До освітнього процесу залучаються нові маси населення,

поєднуючи навчання з роботою. З'являються нові джерела освітньої інформації: преса, радіо і багатоканальне телебачення, аудіо- і відеокасети, Інтернет. Звідси випливає необхідність розгляду педагогічних процесів у більш широкому, соціальному і методологічному контексті. Про це ж свідчать нові концепції освіти, що з'явилися останнім часом.

Сучасні дискусії про освіту покликані радикально переосмислити роль і зміст цього фундаментального суспільного інституту. Ключовим моментом даних дискусій є розгляд освіти не у вузьких технологічних межах, а в широкому історичному, соціальному і культурному контексті. На жаль, сьогодні наша освіта частіше за все розрахована на засвоєння готового знання, а не на вирішення проблем. Проблемацентричність, діалогічність і дискусійність ще не стали нормою навчання. У ньому ще панують монологічні, проповідницькі моделі передачі знання від старшого покоління до молодшого. У результаті учні, володіючи інформацією, не вміють бачити в оточуючому їх житті проблемні ситуації, грамотно формулювати проблеми, самостійно вирішувати їх і т.д.

Освіта є одним із найголовніших показників якості життя суспільства, вона впливає на його економічний та культурний розвиток. Вона представляє собою своєрідний соціальний інститут, без якого нація не в змозі самоідентифікуватися і розвиватися. Освіта повинна бути пов'язаною з духовною культурою, спрямованою на національне відродження, повернутися до гуманізації. Сучасна освіта дає змогу вдосконалювати здібності учнів та студентів, самостійно аналізувати й висловлювати свою думку, відстоювати свою позицію. Усе це в майбутньому, після завершення навчання, дасть змогу орієнтуватися в суспільних процесах, а також впливати на прийняття суспільних рішень, адаптуватись до суспільного середовища. Тому освіта стає одним з головних детермінантів у духовній культурі молоді.

Звичайно, освіченою може бути й людина, яка не має формальної освіти, насамперед вищої, а займається самоосвітою. Проте у сучасних умовах освіченість здобувається перш за все у вищій школі. Саме вища освіта відіграє значну роль у суспільній трансформації. Багато дослідників підкреслює, що сьогодні життєздатність будь-якої країни, в тому числі нашої, залежить від її орієнтації на розвиток соціального інституту освіти, зокрема вищої, від набуття цим інститутом якостей соціальної суб'єктності. Таким чином, можна сказати, що реформування вищої освіти зумовлюється не тільки інтелектуалізацією більшості сфер суспільного життя, скільки необхідністю формування особистості, якості якої відповідали би викликам часу. Тому сьогодні в центрі уваги сучасних освітніх практик стоїть не трансляція знань (хоча це важливо), а розвиток особистості – інтелектуальний, духовний, морально-етичний тощо. Останнє є головною ідеєю нової освітньої людиноцентричної парадигми.

Особливу сферу духовної культури становить наука. Наука – «область культури, яка зв'язана зі спеціалізованою діяльністю по створенню системи знань про природу, суспільство і людину» [2, с. 71]. Наука є одним із найважливіших детермінантів духовної культури. «Її особливе місце у духовній культурі визначається значенням пізнання у способі буття людини у світі, в практиці, в матеріально-предметному перетворенні світу» [5, с. 53]. Саме за допомогою пізнання людина пізнає навколишній світ і саму себе, вона формується як особистість. Духовна культура і всі її форми нерозривно зв'язані з пізнанням. А наука займає важливе місце в житті людини. Вона стала своєрідним епіцентром культури, допомагає людині сприймати дійсність, що її оточує. «Результати наукового пізнання побудовані таким чином, щоб виключити все особистісне. Отже, наука налаштована на отримання таких знань, які не залежать ні від людини, ні від людства. Жоден інший компонент духовної культури (ні мистецтво, ні ідеологія, ні релігія тощо) такої мети перед собою не ставлять» [5, с. 53].

Тривалий час в історії людства наука давала уявлення про необмежені можливості людини і її розуму, про безмежну і невичерпну природу. Людина модифікувала, пристосовувалась і підкоряла собі природу. Внаслідок того людство постало перед проблемою виживання.

Усе живе, в тому числі ми, люди, залежимо від збереження і цілісності біосфери. Тому в центрі уваги сучасної людини стоїть проблема взаємодії з навколишнім середовищем. У результаті

неправильного господарювання людини склалася погана екологічна ситуація. Людство усвідомило цю проблему, але, на жаль, зараз серед населення мало розвинута екологічна культура. Досі немає взаємодії, єдності людини із середовищем, в якому вона існує. Переоцінка цінностей призвела до знищення священних принципів моралі, і людина все більше забуває своє місце в біосфері. Людина, живучи в природному середовищі безтурботно і безпечно, не може зрозуміти, наскільки ця проблема серйозна і становить собою велику загрозу для її життя.

Вплив науки на культуру був настільки сильним, що людина впевнилася у своїх необмежених можливостях панувати над природою. І все це призвело до відділення в культурі людини від природного існування, а також до кризових явищ у культурі.

Наука зайняла домінуюче місце в соціумі, що в кінці XIX століття породило таку світоглядну позицію, як сцієнтизм, де наука виступає найвищою цінністю як для культури, так і для суспільства. Наприкінці XX століття кризові моменти, екологічні катастрофи, пов'язані з розвитком науково-технічного прогресу, призвели до розчарування в науці, тому що наука стала не відповідати за соціальні наслідки її використання.

У наш час XXI століття наука значно розширила свої можливості: всесвітня мережа Інтернет, відео- і супутниковий зв'язок стерли всі просторові й часові границі. Перед сучасною людиною відкрилося багато можливостей. Життя стало різноманітним, різноплановим. Інтернет став культурною моделлю нового суспільства. Сучасні наукові досягнення змінили життя суспільства, вони вплинули на всі сфери життєдіяльності людини. І хоча в суспільстві панує антисцієнтизм, у культурі наука займає головне місце. Звичайно, цей суспільний прогрес має як позитивні, так і негативні сторони. Людина отримала можливість мати доступ практично до всіх джерел інформації і робити свій власний вибір. Але водночас перед людиною постає все більше проблем і конфліктів. Основною проблемою існування людини постала екологічна проблема, тому що людина XXI століття стала як ніколи незахищеною.

Темпи зростання інформації в умовах постмодерного суспільства вимагають постійного оновлення освітніх ресурсів, їхнього вдосконалення та врахування новітніх тенденцій у сучасній освіті в глобальних масштабах. Основною тенденцією сучасної філософії освіти є пошук нових освітніх парадигм, придатних для потреб сучасного суспільства, в умовах якого важливою життєвою необхідністю стає концепція освіти протягом усього життя. У зв'язку з тенденцією до постійного зростання інформаційного навантаження і, відповідно, нагромадження нового соціально значущого знання сучасній людині недостатньо для успішної самореалізації попередньо засвоєних нею знань.

Постмодерна цивілізація вимагає від нас нового розуміння та усвідомлення сутності освітнього процесу та його соціальної продуктивності. У таких умовах виникає потреба формування нових освітніх програм, які враховували би тенденції суспільного розвитку і сприяли швидкій соціалізації людини, її пристосуванню до нових соціальних умов. Тому проблема співвідношення науки та філософії освіти натеper звертає на себе особливу увагу і вимагає відповідного аналізу. Усі зусилля сучасної філософії освіти спрямовані на пошук та впровадження в сучасну освіту такої освітньої парадигми, яка би змогла позитивно вирішити глобальні та інші найгостріші проблеми сучасного людства.

На освітні процеси, на думку багатьох дослідників цього питання, впливає і глобалізація як об'єктивно зумовлений процес зростання загальної взаємозалежності країн і союзів країн в умовах розширення об'єктів сучасного світу. В основі культурного складника глобалізації лежать нові технології виробництва знань, засобів спілкування, результатом яких є зближення народів у культурному плані. Одним із наслідків культурної глобалізації є монополізація інформації, освіти і духовного простору з боку mass media. Йдеться про ідеологічний імперіалізм, який спричинює відчуження більшої частини людства від можливостей використання навіть перетворених форм інформації. Відбувається зростаюче придушення особистості людини як соціокультурного феномена. Вона перетворюється в клієнта, підпорядкованого стандартам «суспільства споживання», позбавляється можливості вибору і створення освітньо-культурного середовища за своїми ціннісними стандартами.

Можна зробити висновок, що розвиток філософії освіти повною мірою пояснюється надіями вчених і практиків саме на цьому шляху вирішити проблеми сучасної освіти та реалізувати її функціональний імператив як фактор становлення постіндустріального суспільства. Таким чином, аналіз соціальних витоків формування філософії освіти дає достатні підстави для констатації факту обґрунтованості її виділення як самостійної наукової дисципліни для обслуговування комплексу соціальних потреб, пов'язаних з упорядкуванням і управлінням широкомасштабними та радикальними процесами змін в освітніх системах.

Взаємодія між філософією та освітою завжди відігравала суттєву роль у розвитку людства, особливо після епохи Просвітництва, яка заклала підвалини філософського осмислення освітнього процесу, звернувши увагу на прямий зв'язок міри освіченості суспільства з рівнем його соціального прогресу.

Висновки. Філософсько-методологічна основа науковості знань, логічні прийоми і методи наукового пізнання, прийоми і критерії, що забезпечують науковість знань – за допомогою всього цього встановлюється науковість знань. Знання і цілеспрямоване використання його у науковому процесі сприяє утвердженню філософії освіти як наукової дисципліни. Ми розглянули соціальні витoki формування філософії освіти й аргументи для обґрунтування виділення її як самостійної наукової дисципліни.

На наш погляд, феномен освіти проявляється в тому, що змінюється соціальна роль освіти в сучасному світі, перш за все як сфери зайнятості і як специфічної індустріальної галузі, в яку залучені значні маси населення.

Цілком природно, що розвиток філософії освіти потребує наукового обґрунтування та філософської рефлексії, а саме: переосмислення педагогічних ідей шляхом їх наукової інвентаризації та подальшої теоретичної реконструкції, визначення ідеалу освіченої людини та впливу філософії на освіту. Вирішення даних завдань можливо на засадах нової раціональності, котра, по-перше, фокусує увагу на відтворенні умов і структури проблемних ситуацій, в які потрапляє сучасна людина у своїх взаємовідносинах із реальністю, по-друге, предметом якої виступає реальність людської дії, реальність становлення і формування дійсності через діяльність, що передбачає саморозвиток її суб'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базалук О. Філософія: конспект лекцій : Збірник праць. URL: https://pidruchniki.com/13761025/filosofiya/ponyattya_filosofiya_osviti_predmet_zavdannya
2. Культурологія. XX век. Энциклопедия. Санкт-Петербург, 1998. Т. 2. 447 с. С. 71.
3. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Київ, 2004. 456 с. С. 34.
4. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы. Москва, 1999. 425 с. С. 166.
5. Новоселецький М.Ю., Панасюк А.Л. Місце наукового світогляду у житті людини. *Проблеми реалізації духовного потенціалу молоді*: Матер. всеукр. наук.-технічної конф ; Рівне 7-8 грудня 2000р. Рівне, 2002. Вип. 2. 112 с. С. 53.
6. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас. *Вибрані твори*. Київ, 1994. 420 с. С. 82–83.
7. Сорокин П. Социальная и культурная мобильность. *Человек. Цивилизация. Общество*. Москва. 1992. 542 с. С. 415.
8. Толстоухов А., Парапан І. Науковий розум і гуманістичні цінності: Глобалістський контекст. *Філософська думка*. 2001. № 6. С. 8–24. С. 19.
9. Тоффлер О. Третя хвиля. Київ : «Всесвіт», 2000. 480 с.

REFERENCES

1. Bazaluk O. Filosofia: konspekt leksi: Zbirnyk prats Filosofia: konspekt leksi: Zbirnyk prats URL: https://pidruchniki.com/13761025/filosofiya/ponyattya_filosofiya_osviti_predmet_zavdannya
2. Kulturologiya. XX vek. Entsiklopediya. T. 2. SPb. 1998. 447 s. S. 71.
3. Lukashevych M.P., Tulenkov M.V. Sotsiologiya. Kyiv. 2004. 456 s. S. 34.
4. Maslou A. Novyye rubezhi chelovecheskoy prirody. Moskva. 1999. 425 s. S. 166.
5. Novoseletskyi M. Yu., Panasiuk A.L. Mistse naukovooho svitohliadu u zhytti liudyny. Problemy realizatsii dukhovnoho potentsialu molodi: Mater. vseukr. nauk.- tekhnichnoi konf. Rivne 7-8 hrudnia 2000r. Vyp. 2. Rivne. 2002. 112 s. S. 53.

6. Orteha-i-Hasset Kh. Bunt mas. Vybrani tvory. Kyiv. 1994. 420 s. S. 82-83.
7. Sorokin P. Sotsialnaya i kulturnaya mobilnost. Chelovek. Tsivilizatsiya. Obschestvo. Moskva. 1992. 542 s. S. 415.
8. Tolstoukhov A., Parapan I. Naukovyi rozum i humanistychni tsinnosti: Hlobalistskyi kontekst. Filosofska dumka. 2001. № 6. S. 8–24. S. 19.
9. Toffler O. Tretia khvylya / O. Toffler. Kyiv. “Vsesvit”, 2000. 480 s.

Atamaniuk Zoia Mykolaivna

Candidate of Philosophy,

Associate at the Department of Philosophy, Sociology and Management of Socio-cultural Activity
State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine

THE PHILOSOPHY OF EDUCATION AS A MODERN SCIENCE IN UKRAINE

The development of educational philosophy requires scientific substantiation and philosophical reflection. The interaction between philosophy and education has always played a significant role in the development of mankind, especially after the Enlightenment, which laid the foundations of philosophical reflection on the educational process, paying attention to the direct relationship of the level of education of society with the level of its social progress.

The main aspect of modern Ukrainian education is the national factor. In any country, education is national in nature. Education is able to mobilize the culture of the people, to prepare a new intellectual person who is to become a new generation of nation. It should be based on the cultural and historical values of the people, their traditions and spirituality. Today, however, education goes along with material well-being and has become one of the means of achieving it.

Education must be spiritual and cultural, and return to a humanization aimed at national revival.

Modern education allows to improve the abilities of students and students, to independently analyze and express their opinions, to defend their position. All this in the future, after the completion of training, will allow you to navigate social processes, as well as influence the decision making of society, adapt to the social environment. Therefore, education becomes one of the main determinants of the spiritual culture of youth.

Many researchers emphasize that today the viability of any country, including ours, depends on its orientation on the development of the social institute of education, including higher education, on the acquisition of the qualities of social subjectivity by this institute. Thus, it can be said that the reform of higher education is caused not only by the intellectualization of most spheres of public life, but by the need to form a personality whose quality would meet the challenges of the times. That is why today, the focus of modern educational practices is not the translation of knowledge (although it is important), but the development of the individual is intellectual, spiritual, moral and ethical, etc.

Key words: education, philosophy of education, Ukrainian education, national character of education, knowledge.